

A photograph of a pink mouse being held by a gloved hand and hanging from a metal cage. The mouse is upside down, with its tail pointing upwards. The background is a blurred laboratory setting.

EKSPERYMENTY *z badania* **NA ZWIERZĘTACH**

**EGOIZM, KOSZT POSTĘPU
CZY PRZEJAW OKRUCIEŃSTWA**

Pod redakcją

prof. dr hab. n. med. Elżbiety Krajewskiej-Kułak

dr. n. o zdr. Andrzeja Guzowskiego

dr. hab. Jacka Breczko

dr n. społ. Pauliny Marii Wiśniewskiej

dr. n. hum. Sebastiana Surendry

EKSPERYMENTY *i badania* **NA ZWIERZĘTACH**

[Kup książkę](#)

EKSPERYMENTY *i badania* **NA ZWIERZĘTACH**

**EGOIZM, KOSZT POSTĘPU
CZY PRZEJAW OKRUCIEŃSTWA**

Pod redakcją
prof. dr hab. n. med. Elżbiety Krajewskiej-Kułak
dr. n. o zdr. Andrzeja Guzowskiego
dr. hab. Jacka Breczko
dr n. społ. Pauliny Marii Wiśniewskiej
dr. n. hum. Sebastiana Surendry

Poznań 2021

Recenzja naukowa
prof. zw. dr hab. n. prawnych Jacek Sobczak
dr hab. n. o zdr. Katarzyna Van Damme-Ostapowicz

© 2021 by Wydawnictwo Naukowe SILVA RERUM
All rights reserved

10% wszystkich zysków ze sprzedaży zostanie przekazane na cele statutowe Stowarzyszenia Pro Salute sprawującego na co dzień opiekę nad dziećmi z dystrofią mięśniową Duchenne'a (DMD).

**PRO
SALUTE**

ISBN 978-83-66353-88-6 – książka w miękkiej oprawie

ISBN 978-83-66353-89-3 – publikacja elektroniczna online lub do ściągnięcia

Wydanie I: Wydawnictwo Naukowe SILVA RERUM
www.wydawnictwo-silvarerum.eu
Poznań 2021

Redaktor prowadzący – dr Magdalena Zdrowicka-Wawrzyniak

Korekta – dr Anna Surendra

Projekt graficzny okładki – Studio Graficzne SILVA RERUM
Prawa autorskie do zdjęcia na okładce – kovalvs (pl.depositphotos.com)

Skład i łamanie – Studio StrefaDTP

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	9
------------	---

CZŁOWIEK I ZWIERZĘTA – UJĘCIE HISTORYCZNE I KULTUROWE

<i>Elżbieta Krajewska-Kułak, Cecylia Łukaszuk, Andrzej Guzowski, Joanna Fiłon</i> Relacje człowiek – zwierzęta dawniej i dziś.....	13
<i>Wiktoria Ciok, Andrzej Guzowski</i> Postrzeganie zwierząt przez religie w początkach religijności człowieka oraz w chrześcijaństwie, judaizmie, islamie i hinduizmie.....	45
<i>Wiktoria Ciok, Andrzej Guzowski, Elżbieta Krajewska-Kułak</i> Postrzeganie zwierząt przez pryzmat przesądu w świetle historii filozofii, religii i kultury.....	53
<i>Larys Lubowicki</i> Eksperymenty na zwierzętach w sztuce współczesnej.....	63
<i>Agnieszka Kułak-Bejda, Grzegorz Bejda</i> Wpływ zwierząt na funkcjonowanie bio-psycho-społeczne człowieka.....	77
<i>Jerzy T. Marcinkowski, Zofia Konopielko, Paulina Rosińska, Aneta Klimberg</i> Czy zwierzęta mają duszę – odwieczne rozważania	101
<i>Grzegorz Bejda, Agnieszka Kułak-Bejda</i> Formy zachowania ludzi wobec zwierząt na przykładzie gier komputerowych	125

EKSPERYMENT NA ZWIERZĘTACH W NAUCE

<i>Cecylia R. Łukaszuk</i> Eksperymenty na zwierzętach dawniej	139
---	-----

<i>Joanna Fiłon</i> Znaczenie eksperymentu w naukach medycznych. Wybrane problemy	155
<i>Karol Zygo, Włodzimierz Piątkowski</i> Rola eksperymentu w naukach społecznych	173
<i>Paulina A. Szafrńska</i> Kogo wysłać na Marsa: niedźwiedzia czy mysz? Czyli po co nam badania podstawowe?	189
<i>Magda Orzechowska, Mateusz Cybulski</i> Pozytywne i negatywne aspekty przeprowadzania doświadczeń na zwierzętach.....	197
<i>Małgorzata Knaś, Marek Niczyporuk</i> Zwierzęta w testach preparatów kosmetycznych	209
<i>Elżbieta Krajewska-Kułak, Wojciech Kułak, Cecylia Regina Łukaszuk, Jolanta Kraśnicka, Joanna Fiłon, Andrzej Guzowski, Mateusz Cybulski</i> Szczepionka na koronawirusa SARS-CoV-2 w aspekcie eksperymentów na zwierzętach	215
<i>Wojciech Kułak, Elżbieta Krajewska-Kułak, Cecylia Łukaszuk, Joanna Fiłon, Andrzej Guzowski, Hanna Rolka, Katarzyna Roślan</i> Bezsensowne eksperymenty na zwierzętach – wybrane przykłady	223
<i>Wojciech Kułak, Hanna Rolka, Mateusz Cybulski, Magda Orzechowska, Elżbieta Krajewska-Kułak, Katarzyna Roślan</i> Czy zwierzęta są niezbędne do badań naukowych?	233
<i>Renata Bociarska, Elżbieta Krajewska-Kułak, Agnieszka Serafin, Alicja Diak, Andrzej Guzowski</i> Opinie Polaków na temat traktowania zwierząt, w tym prowadzenia eksperymentów na nich	243

ETYCZNE I PRAWNE ASPEKTY EKSPERYMENTÓW NA ZWIERZĘTACH

<i>Agnieszka Żok, Katarzyna Głodowska, Ewa Baum</i> Eksperymenty na zwierzętach jako konflikt moralny. Czy możliwe jest pogodzenie prawa do zdrowia człowieka i dobrostanu innych zwierząt?	257
--	-----

Jacek Breczko

Zasadność terminu „eutanazja” w przypadku uśmiercania zwierząt
w wyniku eksperymentu oraz pewien postulat dotyczący „dobrego życia” 265

Katarzyna Głodowska, Agnieszka Żok, Ewa Baum

Komisje etyczne do spraw Doświadczeń na Zwierzętach – zadania, zasady
i działania 273

Paulina Aniśko, Magda Popławska

Wybrane fakty z rozwoju ruchu na rzecz praw zwierząt 281

Agnieszka Wal, Emilia Sarnacka, Iwona Wrześniewska-Wal

Ustawodawstwo polskie i Unii Europejskiej wobec wykorzystywania zwierząt
do celów naukowych..... 291

Izabela Zofia Prokop, Ilona Ościłowska, Karolina Borkowska, Piotr Worona, Edyta Rysiak

Życie za życie – ekonomika eksperymentu na modelu zwierzęcym..... 313

Izabela Zofia Prokop, Ilona Ościłowska, Anna Grajewska, Renata Zaręba, Edyta Rysiak

Marża cierpienia 321

Renata Zaręba, Edyta Rysiak, Piotr Worona, Ilona Ościłowska

Eksperyment medyczny w świetle art. 27 Kodeksu karnego 331

Elżbieta Krajewska-Kułak, Hanna Rolka, Wojciech Kułak, Katarzyna Roślan

Organizacje działające na rzecz ochrony zwierząt 341

Elżbieta Krajewska-Kułak, Hanna Rolka, Wojciech Kułak, Katarzyna Roślan

Kampanie społeczne na rzecz ochrony praw zwierząt 359

Wykaz autorów 377

WSTĘP

Badania na zwierzętach wykonywane były już w starożytności, umożliwiając poznanie anatomii i fizjologii oraz opracowanie skutecznych metod leczenia chorób. Interesowali się nimi Arystoteles, Erasistratos z Keos i Galen, którego nawet ochrzczono mianem ojca badań nad zwierzętami. Niestety, zwierzęta używane do eksperymentów traktowano przedmiotowo i często nikt nie przejmował się zadawanym im bólem. Pod koniec XVIII i na początku XIX w. coraz częściej były testowane na zwierzęcych organizmach nowe leki i nowe teorie medyczne. Szacuje się, że w XX stuleciu, kiedy to doszło do dynamicznego rozwoju przemysłu farmaceutycznego i kosmetycznego, ponad milion zwierząt padł ofiarami testów różnych nowoodkrytych substancji. W okresie II wojny światowej zwierzęta wykorzystano także w celach wojskowych (np. psy obkładano bombami z nietypowym zapalnikiem, licząc, że wczolgają się pod czołg wroga, gołębie wykorzystywano do lokalizowania terenów skażonymi trującymi substancjami, świnie i naczelnie wykorzystywano w celu sprawdzenia działania nowych substancji bojowych lub materiałów wybuchowych). Dopiero w roku 1959 dwóch brytyjskich zoologów – William Russell i Rex Burch – ogłosiło zasadę 3R: *Replacement* (zastąpienie), *Reduction* (ograniczenie) i *Refinement* (udoskonalenie), która ogranicza cierpienie i same testy na zwierzętach, ale nadal ich nie zakazuje. W Polsce i innych krajach Unii Europejskiej obowiązuje całkowity zakaz testowania kosmetyków na zwierzętach. Nadal można jednak prowadzić testy, których celem jest poprawa hodowli, zapobieganie chorobom u zwierząt/roślin oraz ochrona środowiska naturalnego. Niestety, w innych częściach świata w dalszym ciągu firmy farmaceutyczne, prowadzące sprzedaż na skalę światową, wykonują testy swoich kosmetyków na zwierzętach, tyle tylko, że w ośrodkach pozaeuropejskich.

Czy mamy prawo wykorzystywać zwierzęta w eksperymentach? Czy w jakiegokolwiek ustawie są wzmianki o tym, że takie badanie jest wymagane, aby produkt mógł wejść do obiegu na rynek (chyba że to lek lub chemikalia)? Czy są sprecyzowane metody, jakimi dany środek ma zostać przebadany, aby mógł się znaleźć w sprzedaży? Co tak naprawdę daje ludzkości jakiegokolwiek test na zwierzęciu? Jaka jest świadomość społeczna na temat tego, co się robi ze zwierzętami – nie tylko w laboratoriach, ale też np. w hodowlach i rzeźniach? Czy

zwierzęta mają duszę i samoświadomość? Jakie relacje łączyły i łączą ludzi ze zwierzętami? Czy zwierzęta mają jakieś prawa? Czy ktoś o te prawa walczy?

Jako redaktorzy książki mamy nadzieję, że na te i inne pytania znajdziesz odpowiedź w naszej publikacji, bowiem, jak już twierdził Konfucjusz, „Człowiek, który zadaje pytanie, jest głupcem przez minutę. Człowiek, który nie zadaje pytań, jest głupcem przez całe życie”.

Zaproponowana przez autorów formuła konstrukcji merytorycznej rozdziałów opiera się na naszych wcześniejszych publikacjach i doświadczeniach wydawniczych. Każdy rozdział może stanowić odrębną całość, zakończoną podsumowaniem i wnioskami, a kolejne oraz poprzedzające teksty stanowią ośnowę myślową i szkielet konstrukcyjny całości. Naszym celem było przedstawienie jak najnowszej wiedzy naukowej z zakresu szeroko rozumianej problematyki eksperymentów czy badań podejmowanych na zwierzętach i podsumowanie dotychczasowej wiedzy na podjęty temat, określony tytułem – w centrum naszych zainteresowań znalazł się bowiem problem związany ze stosunkiem człowieka wobec zwierząt. Przenikanie się dyscyplin naukowych, medycznych, biologicznych, społecznych, filozoficznych czy prawnych pozwoliło na szerokie ujęcie zagadnienia. Kwerenda biblioteczna, jakościowa analiza źródeł, literatury oraz pomocniczo metoda statystyczna, a także korzystanie z własnych przeżyć i doświadczeń naukowych zgromadzonych w trakcie pracy badawczej (w przypadku niektórych autorów także w oparciu o testowanie zwierząt) umożliwiły ukazanie tego trudnego etycznie zagadnienia z różnych perspektyw. Zastosowana metodologia sytuuje się bowiem na styku nauk społecznych oraz medycznych. Podział na rozdziały podporządkowane poszczególnym dyscyplinom naukowym ma pomóc Czytelnikowi łatwiej znaleźć tekst z danej tematyki, która najbardziej go interesuje.

Chcielibyśmy także podziękować wszystkim autorom oraz Wydawnictwu Silva Rerum za pracę non profit przy powstawaniu tej pozycji, a dodatkowo za to, że 10% wszystkich zysków ze sprzedaży zostanie przekazane na cele statutowe Stowarzyszenia Pro Salute sprawującego na co dzień opiekę nad dziećmi z dystrofią mięśniową Duchenne’a (DMD). Zachęcamy więc gorąco do zakupu i lektury książki – kupując ją, nie tylko stajesz się jej posiadaczem, ale również wspierasz terapię i rehabilitację dzieci z DMD.

Prof. dr hab. Elżbieta Krajewska-Kułak

Dr n. o zdr. Andrzej Guzowski

Dr hab. Jacek Breczko

Dr n. społ. Paulina Maria Wiśniewska

Dr n. hum. Sebastian Surendra

WYKAZ AUTORÓW

Mgr Paulina Aniśko

Studentka Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku,
Doktorantka Zakładu Zintegrowanej Opieki Medycznej Uniwersytet
Medyczny w Białymstoku

Dr hab. n. o zdr. Ewa Baum

Katedra Nauk Społecznych i Humanistycznych Uniwersytetu Medycznego
im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

Dr n. o. zdr. Grzegorz Bejda

Wyższa Szkoła Medyczna w Białymstoku

Mgr Karolina Borkowska

Zakład Chemii Leków, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Dr hab. Jacek Breczko

Studium Filozofii i Psychologii Człowieka, Uniwersytet Medyczny
w Białymstoku

Mgr Renata Bociarska

Podhalański Szpital Specjalistyczny im. Jana Pawła II

Wiktoria Ciok

Studenckie Koło Naukowe Republika Wolnej Myśli im Giordano Bruno
przy Zakładzie Zintegrowanej Opieki Medycznej, Uniwersytet Medyczny
w Białymstoku

Dr hab. n. o zdr. Mateusz Cybulski

Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej, Uniwersytet Medyczny
w Białymstoku

Mgr Alicja Diak

Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Dr n. o zdr. Joanna Fiłon

Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Mgr Anna Grajewska

Zakład Chemii Leków, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Dr n. o zdr. Katarzyna Głodowska

Pracownia Historii Zawodów Medycznych w Katedrze Nauk Społecznych,
Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

Dr n. o z dr. Andrzej Guzowski

Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej, Uniwersytet Medyczny
w Białymstoku

Dr n. biol. Aneta Klimberg

Katedra Higieny i Epidemiologii, Collegium Medicum, Uniwersytet
Zielonogórski

Dr hab. Małgorzata Knaś

Zakład Kosmetologii, Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki
i Przedsiębiorczości w Łomży

Dr n. med. Zofia Konopielko

Poradnia Nefrologii i Nadciśnienia Tętniczego, Instytut „Pomnik-Centrum
Zdrowia Dziecka” w Warszawie

Prof. dr hab. n. med. Elżbieta Krajewska-Kułak

Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Dr n. o zdr. Jolanta Kraśnicka

Zakład Podstawowej Opieki Medycznej Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Dr n. med. Agnieszka Kułak-Bejda

Klinika Psychiatrii, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Prof. dr hab. n. med. Wojciech Kułak

Klinika Rehabilitacji Dziecięcej Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku
z Ośrodkiem Wczesnej Pomocy Dzieciom Upośledzonym „Dać Szansę”,
Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Mgr szt. lek. dent. Larys Lubowicki

Studium Filozofii i Psychologii Człowieka, Uniwersytet Medyczny
w Białymstoku, Klinika Chirurgii Szczękowo-Twarzowej i Plastycznej,
Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Dr hab. n. o zdr. Cecylia Regina Łukaszuk

Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej, Uniwersytet Medyczny
w Białymstoku

Prof. zw. dr hab. med. Jerzy T. Marcinkowski

Katedra Higieny i Epidemiologii, Collegium Medicum, Uniwersytet
Zielonogórski,
Wydział Medyczny, Uczelnia Łazarskiego w Warszawie, Zakład Zdrowia
Publicznego, Katedra Medycyny Społecznej, Uniwersytet Medyczny im. Karola
Marcinkowskiego w Poznaniu

Dr hab. Marek Niczyporuk

Zakład Medycyny Estetycznej, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Dr n. o zdr. Magda Orzechowska

Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej, Uniwersytet Medyczny
w Białymstoku

Dr Iwona Ościłowska

Zakład Chemii Leków, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Dr hab. Włodzimierz Piątkowski, prof. Uczelni

Katedra Społecznych Problemów Zdrowotności, Uniwersytet Marii
Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Katedra i Zakład Nauk Humanistycznych
i Medycyny Społecznej, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

Magda Popławska

Studentka Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku, SKN przy Zakładzie Zintegrowanej Opieki Medycznej Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Dr n. farm. Izabela Zofia Prokop

Zakład Chemii Leków, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Dr n. med. Hanna Rolka

Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Dr n. społecznych Paulina Rosińska

Uczelnia Łazarskiego w Warszawie, Wydział Medyczny, Zakład Psychologii Wspomagania Rozwoju, Instytut Psychologii, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Lek. Katarzyna Roslan

Absolwentka Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

Dr hab. Edyta Rysiak

Zakład Chemii Leków, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Dr n. o zdr., mgr prawa Emilia Sarnacka

Zakład Prawa Medycznego i Orzecznictwa Lekarskiego Szkoła Zdrowia Publicznego, Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego, Zakład Prawa Medycznego i Deontologii Lekarskiej, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Dr n. med. Agnieszka Serafin

I Katedra i Klinika Kardiologii, Warszawski Uniwersytet Medyczny

Paulina Szafrńska

Instytut Biologii Ssaków, PAN w Białowieży

Agnieszka Wal

Studentka Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Dr Piotr Worona

Kancelaria Adwokacka, dr Piotr Worona, Poznań

Dr n. prawn., Iwona Wrześniewska-Wal

Zakład Prawa Medycznego i Orzecznictwa Lekarskiego Szkoła Zdrowia
Publicznego, Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego

Mgr Renata Zaręba

Pracownia Prawa Prywatnego Międzynarodowego Katedry Prawa Cywilnego
i Handlowego, Uniwersytet w Białymstoku

Dr n. med. Karol Zygo

Katedra Zdrowia Publicznego, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

Dr Agnieszka Żok

Katedra Nauk Społecznych i Humanistycznych Uniwersytetu Medycznego
im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

Radość, która przemienia się w dziękuję, jest najlepszą wdzięcznością
Gottfried E. Lessing

Stowarzyszenie powstało w roku 2017. Jest zrzeszeniem osób fizycznych związanych dla promowania i wspierania zdrowia w różnych grupach społecznych, prowadzenia działalności naukowo-szkoleniowej oraz charytatywnej.

Wszyscy członkowie Stowarzyszenia pracują zawodowo, w większości na Uniwersytecie Medycznym w Białymstoku. Bardzo się lubimy, przyjaźnimy i zawsze wspieramy. W Stowarzyszeniu działamy wyłącznie w ramach wolontariatu, bez wynagrodzenia.

Stowarzyszenie Pro Salute jest organizacją non profit, które nie ma etatowych pracowników i sztabu Public Relations do pomocy. Wszystkie zgromadzone środki w 100% wydajemy na potrzeby naszych podopiecznych, nie ponosząc kosztów związanych z etatami pracowników. Mocno wierzymy jednak, że w taki sposób, nieetatowo, też można zrobić wiele dobrego. Stowarzyszenie utrzymuje się jedynie ze składek członków. Nie mamy też na razie odpisu 1%.

Naszymi Ambasadorami są: Edyta Krzemień, Damian Aleksander, Ryszard Doliński oraz Rafał Supiński.

Nasze działania ukierunkowane są na pomoc 42 dzieciom z dystrofią mięśniową Duchene'a (DMD), których sukcesywnie przybywa z całej Polski i z zagranicy, w wieku od 5 do 17 lat, podopiecznych Kliniki Rehabilitacji Dziecięcej UMB.

Dystrofia mięśniowa jest chorobą nieuleczalną. Dzieci średnio żyją 15–18 lat, maksymalnie do 30 lat. Można jednak, dzięki jedynej w Polsce terapii prowadzonej w Klinice Rehabilitacji Dziecięcej UMB, pomóc im godnie żyć i zmniejszyć objawy choroby.

Bez pomocy ludzi o wielkich sercach nie damy jednak rady zebrać funduszy na ich terapię i rehabilitację, która nie jest refundowana przez NFZ, a musi trwać do końca ich życia. Ta terapia to jedyna w Polsce prowadzona we wspomnianej Klinice (na stronie <http://www.prosalute.com.pl/nasi-podopieczni> można o niej i jej efektach przeczytać więcej).

Więcej o Stowarzyszeniu:

www.prosalute.com.pl

<https://www.facebook.com/Stowarzyszenie-Pro-Salute-150444255544012/>

KRS: 0000690380

prosalute.com.pl

**PRO
SALUTE**

**DZIĘKUJEMY
ZA WSPARCIE!**

Stowarzyszenie Pro Salute
wspiera terapię i rehabilitację dzieci chorych
na dystrofię mięśniową Duchenne'a
Chcesz nam pomóc?

**PRZEKAŻ 1% - STOWARZYSZENIE PRO SALUTE
0000690380**

WPLAĆ NA KONTO

Konto Stowarzyszenia na wszystkie cele statutowe

28 1950 0001 2006 0038 7745 0002

Bank: IDEA BANK S.A

Konto wyłącznie dla dzieci z dystrofią

71 1950 0001 2006 0038 7745 0004

Bank: IDEA BANK S.A

Ludzie podzielili się na rasy, religie, kultury i uważają, że ich powinnością jest dbanie o swoich. Tymczasem to wcale nie jest ważne. Wiesz, piesku, najważniejsze jest współczucie. Ten rodzaj współodczuwania, który pozwala poczuć ból cierpiącego. Wy, zwierzęta, znacie to doskonale. To od was powinniśmy się uczyć, ale zamiast tego zadajemy wam ból.

Dorota Sumińska, Świat według Psa

Badania na zwierzętach wykonywane były już starożytności, umożliwiając poznanie anatomii i fizjologii oraz opracowanie skutecznych metod leczenia chorób. Interesowali się nimi Arystoteles, Erasistratos z Keos i Galen, którego nawet ochrzczono mianem ojca badań nad zwierzętami. Niestety, zwierzęta używane do eksperymentów traktowano przedmiotowo i często nikt nie przejmował się zadawanym im bólem. Pod koniec XVIII i na początku XIX wieku coraz częściej były testowane na zwierzęcych organizmach nowe leki i nowe teorie medyczne. Szacuje się, że w XX wieku, kiedy to doszło do dynamicznego rozwoju przemysłu farmaceutycznego i kosmetycznego, ponad milion zwierząt padło ofiarami testów różnych nowoodkrytych substancji. W okresie II wojny światowej zwierzęta wykorzystano także w celach wojskowych (np. psy obkładano bombami z nietypowym zapalnikiem, licząc, że wczłógają się pod czołg wroga, gołębie wykorzystywano do lokalizowania terenów skażonych trującymi substancjami, świnię i naczelnę wykorzystywano w celu sprawdzenia działania nowych substancji bojowych lub materiałów wybuchowych). Dopiero w roku 1959 dwóch brytyjskich zoologów – William Russell i Rex Burch – ogłosiło zasadę 3R – *Replacement* (zastąpienie), *Reduction* (ograniczenie) i *Refinement* (udoskonalenie), która ogranicza cierpienie i same testy na zwierzętach, ale nadal ich nie zakazuje. W Polsce i innych krajach Unii Europejskiej obowiązuje całkowity zakaz testowania kosmetyków na zwierzętach. Nadal można jednak prowadzić testy, których celem jest poprawa hodowli, zapobieganie chorobom u zwierząt czy roślin oraz ochrona środowiska naturalnego. W innych częściach świata w dalszym ciągu firmy farmaceutyczne, prowadzące sprzedaż na skalę światową, wykonują testy swoich kosmetyków na zwierzętach, tyle tylko, że w ośrodkach pozaeuropejskich.

Czy mamy prawo wykorzystywać zwierzęta w eksperymentach? Czy w jakiegokolwiek ustawie są wzmianki o tym, że takie badanie jest wymagane, aby produkt mógł wejść do obiegu na rynek (chyba że to lek lub chemikalia)? Czy są sprecyzowane metody, jakimi dany środek ma zostać przebadany, aby mógł się znaleźć w sprzedaży? Co tak naprawdę daje ludzkości jakikolwiek test na zwierzęciu? Jaka jest świadomość społeczna na temat tego, co się robi ze zwierzętami – nie tylko w laboratoriach, ale też np. w hodowlach i rzeźniach? Czy zwierzęta mają duszę i samoświadomość? Jakie relacje łączyły i łączą ludzi ze zwierzętami? Czy zwierzęta mają jakieś prawa? Czy ktoś o te prawa walczy?

Jako redaktorzy książki mamy nadzieję, że na te i inne pytania znajdziecie odpowiedź w naszej publikacji, bowiem jak już twierdził Konfucjusz: „Człowiek, który zadaje pytanie, jest głupcem przez minutę. Człowiek, który nie zadaje pytań, jest głupcem przez całe życie”.

10% wszystkich zysków ze sprzedaży zostanie przekazane na cele statutowe Stowarzyszenia Pro Salute sprawującego na co dzień opiekę nad dziećmi z dystrofią mięśniową Duchenne’a (DMD). Kupując książkę, nie tylko stajesz się jej posiadaczem, ale również wspierasz terapię i rehabilitację dzieci z DMD.

Prof. dr hab. n. med. Elżbieta Krajewska-Kulak

Dr n. o zdr. Andrzej Guzowski

Dr hab. Jacek Breczko

Dr n. społ. Paulina Maria Wiśniewska

Dr n. hum. Sebastian Surendra

SILVA
RERUM

Wydawnictwo Naukowe SILVA RERUM
www.wydawnictwo-silvarerum.eu

[Kup książkę](#)